

**Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»**

**Факультет філологічний
Кафедра германської та слов'янської філології**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ЗАВДАННЯ ДО КУРСУ

**ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА
З МЕТОДИКОЮ НАВЧАННЯ**

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 014 Середня освіта
предметної спеціальності 014.02 Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література)
за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Мова і література (англійська))»

УДК 378.016:821(100)(072)
ЛЗ9

Розробник:

Ледняк Юлія Владленівна – доцент кафедри германської та слов'янської філології, кандидат педагогічних наук, доцент;

Рецензенти:

Тендітна Надія Миколаїна – доцент кафедри української мови і літератури ДДПУ, кандидат філологічних наук, доцент;

Рубан Алла Анатоліївна – доцент кафедри германської та слов'янської філології ДДПУ, кандидат філологічних наук, доцент.

Обговорено та затверджено на засіданні кафедри германської та слов'янської філології 22 червня 2023 р., протокол № 12.

Затверджено вченою радою Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» 29 червня 2023 р., протокол № 9

Ледняк Ю. В.

Методичні вказівки та завдання до курсу «Зарубіжна література з методикою навчання: для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціальності 014.02 Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література) за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Мова і література (англійська))». Дніпро – Слов'янськ, 2023. 37 с.

ПЕРЕДМОВА

Дисципліна «Зарубіжна література з методикою навчання» є фаховою для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціальності 014.02 Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література), адже вони отримують у дипломі кваліфікацію «Магістр освіти за предметною спеціальністю 014.02 Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література). Вчитель англійської мови та зарубіжної літератури, викладач закладу фахової передвищої освіти» та можуть викладати зарубіжну літературу в старшій школі та закладах фахової передвищої освіти.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Зарубіжна література з методикою навчання» є аналіз основних закономірностей розвитку зарубіжної літератури від античності до початку XXI ст., визначення специфіки основних етапів світового літературного процесу, вивчення творчості сучасних письменників, твори яких уведено до програми старшої школи, розкриття художньої цінності окремих творів; розвиток професійно-фахової та методичної компетентностей учителя зарубіжної літератури.

Компетентності, які формуються

загальні:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність до проведення досліджень на відповідному рівні;
- здатність до використання сучасних інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій в освітній та дослідницькій діяльності;
- здатність генерувати нові ідеї (креативність), виявляти ініціативу та підприємливість;
- здатність до міжособистісної взаємодії, працювати в команді та автономно;
- здатність розробляти та управляти проектами, реалізовувати індивідуальну освітню траєкторію, застосовувати принципи освітньої самоорганізації;
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації; здатність застосовувати softskills у практичних ситуаціях.

спеціальні:

- здатність усвідомлювати концептуальні засади, цілі, завдання, принципи

функціонування системи освіти, усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі;

- здатність застосовувати інноваційні освітні технології та методики навчання з предметної спеціальності (на рівні профільної середньої освіти) у стандартних, нестандартних та невизначених ситуаціях;
- здатність організовувати й управляти освітніми та робочими процесами в середній освіті, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів, співпраці з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців;
- здатність враховувати різноманітність індивідуальних особистостей здобувачів середньої освіти та взаємодіяти з іншими учасниками освітнього процесу на засадах партнерства та підтримки (наставництво, супервізія, інтервізія тощо);
- здатність моделювати, проектувати та реалізовувати науково-експериментальну діяльність у системі середньої освіти в широких мультидисциплінарних контекстах, нових або незнайомих середовищах за наявності неповної чи обмеженої інформації;
- здатність створювати власний професійний імідж, самопрезентувати результати професійної діяльності, керувати власним життям і кар'єрою;
- здатність до формування в учнів загальних та спеціальних предметних компетентностей. Здатність до здійснення міжпредметних зв'язків з метою підвищення якості освіти (на рівні профільної середньої освіти);
- здатність здійснювати моніторинг, оцінювання та аналіз рівня навчальних досягнень учнів. Здатність організовувати та забезпечувати самооцінювання та взаємооцінювання учнями результатів їхнього навчання (на рівні профільної середньої освіти);
- здатність до пошуку ефективних шляхів мотивації учня до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання); до використання таких стратегій роботи з учнями, що сприяють розвитку позитивної самооцінки, я-ідентичності; до виконання педагогічного супроводу процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури;
- здатність орієнтуватися в специфіці перебігу літературного процесу різних країн світу (від давнини до сучасності) у контексті розвитку літератури,

- історії, культури;
- здатність використовувати знання мов і здобутків світового письменства для формування національної свідомості, морально-етичних цінностей, загальної і мовленнєвої культури учнів, міжкультурної толерантності, здійснення діалогу культур;
  - здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки; інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу художнього тексту; створювати, редагувати й перекладати тексти професійного змісту державною та англійською (другою іноземною) мовами;
  - здатність аналізувати та доцільно застосовувати сучасні філологічні й дидактичні засади навчання іноземної мови та зарубіжної літератури; володіти методиками білінгвального й інтегрованого навчання мови; створювати навчально-методичне забезпечення (обладнання) для проведення занять з англійської мови та зарубіжної літератури (рівень профільної середньої освіти);
  - здатність володіти педагогічною майстерністю, педагогічною технікою, професійними вміннями організовувати різні види та форми навчальної і пізнавальної діяльності учнів (рівень профільної середньої освіти);
  - здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності й визначати індивідуальні професійні потреби. Здатність розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, здатність визначати умови та ресурси професійного зростання.

Програмні результати навчання

Після опанування навчальної дисципліни «Зарубіжна література з методикою навчання» магістранти мають набути наступних знань, умінь та навичок:

- критично осмислювати та інтегрувати знання про концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування середньої освіти в Україні в перебігу розв'язання складних задач у широких мультидисциплінарних контекстах;
- застосовувати методики та інноваційні освітні технології у професійній діяльності у стандартних, нестандартних та невизначених ситуаціях;

- організовувати та управляти освітніми процесами у складних, непередбачуваних умовах, що потребують нових стратегічних підходів, налагоджувати співпрацю з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології та цифрові сервіси;
- здійснювати супервізію, інтервізію, надавати педагогічну, психологічну та методичну допомогу учасникам освітнього процесу, організовувати роботу інклюзивного класу;
- моделювати, створювати та підтримувати безпечне, ергономічне, інклюзивне освітнє середовище в закладі загальної середньої освіти;
- планувати, організовувати і здійснювати науково-педагогічні (експериментальні) дослідження у сфері середньої освіти на засадах академічної доброчесності; аналізувати, узагальнювати і презентувати результати дослідження; доводити власну наукову позицію;
- складати програму саморозвитку та самовдосконалення, обирати ефективний інструментарій самопрезентації результатів власної професійної діяльності, створювати власний професійний імідж;
- розвивати у здобувачів уміння здійснювати самомотивацію до навчання, аналіз, рефлексію навчальної діяльності, самооцінювання та взаємооцінювання її результативності;
- знати сучасні тенденції, закономірності та перспективи розвитку предметної області; уміти формувати в учнів загальні та спеціальні предметні компетентності; здійснювати міжпредметні зв'язки з метою підвищення якості освіти (на рівні профільної середньої освіти);
- уміти відстежувати та аналізувати динаміку особистісного розвитку учня, здійснювати моніторинг та оцінювання рівня його навчальних досягнень (рівень профільної середньої освіти);
- уміти визначати й враховувати в освітньому процесі вікові та індивідуальні особливості розвитку учнів, використовувати стратегії роботи з учнями, які сприяють розвитку позитивної самооцінки, я- ідентичності;
- знати специфіку перебігу літературного процесу різних країн у культурному контексті; уміти характеризувати літературні епохи, художні напрями, течії, жанри, стилі, здобутки національних літератур, інтерпретувати художні

- твори класики й сучасності;
- забезпечувати створення умов для міжкультурної комунікації в процесі вивчення англійської (другої іноземної) мови та зарубіжної літератури; формування морально-етичних цінностей. юного покоління громадян України.
  - порівнювати та аналізувати мовні та літературні факти, явища, оригінали творів (англійською, другою іноземною) й українські переклади автентичних художніх текстів; застосовувати різні методи й методики аналізу художнього тексту, визначати його жанрово-стильову своєрідність; створювати, редагувати й перекладати тексти професійного змісту державною та англійською (другою іноземною) мовами;
  - уміти доцільно застосовувати ефективні сучасні дидактичні ресурси для навчання іноземної мови та зарубіжної літератури, володіти дидактикою багатомовності та методикою паралельного навчання споріднених мов; використовувати методики білінгвального й інтегрованого навчання мови; уміти створювати організаційне та навчально-методичне забезпечення освітнього процесу (рівень профільної середньої освіти);
  - володіти педагогічною майстерністю; знати, розуміти і демонструвати здатність реалізовувати різні види та форми навчально-пізнавальної активності учнів, спираючись на теоретичні й методичні засади професійної діяльності (рівень профільної середньої освіти);
  - володіти основами професійної культури; уміти аналізувати, критично оцінювати, нести відповідальність за результати власної професійної діяльності; демонструвати потенціал до самонавчання та самоосвіти; ефективно організовувати процес постійного вдосконалення набутого фахового досвіду.

У методичних вказівках визначено структуру курсу «Зарубіжна література з методикою навчання та представлено матеріал для роботи на практичних заняттях.

До кожного заняття пропонується план, список літератури та завдання різних типів – виконання та складання тестових завдань, конспектування наукових статей, аналіз шкільних підручників із зарубіжної літератури для 10 – 11 класів та ін.

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА З МЕТОДИКОЮ НАВЧАННЯ»**

Назви тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	усього	зокрема			усього	зокрема		
		л	пр	с.р		л	пр	с.р
Тема 1. Антична література		2	-	5		2	-	5
Тема 2. Література Середньовіччя та Передвідродження		2	-	5		1	-	5
Тема 3. Література європейського Відродження		2	-	5		1	-	5
Тема 4. Зарубіжна (європейська) література XVII - XVIII століть		2	-	5		2	-	5
Тема 5. Зарубіжна література XIX століття й рубежу XIX – XX століть		2	-	8		2	-	12
Тема 6. Зарубіжна література XX – початку XXI століття		2	4	20		2	4	25
Тема 7. Основні питання методики навчання зарубіжної літератури в старшій профільній школі.		2	12	23		2	4	28
Разом:	105	14	20	71	105	12	8	85

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Особливості творчості канадської письменниці Л. М. Монтгомері. «Енн із Зелених Дахів».	2	-
2	Віхи життя й творчості Генріха Белля та Пауля Целана. Друга світова війна як трагедія в оповіданні Г. Белля «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа» та «Фузі смерті» П. Целана	2	2
3	Модерністські та неоавангардистські тенденції в драматургії другої половини ХХ ст. П'єси Ф. Дюрренматта «Гостина старої дами» та Е. Йонеско «Носороги»	2	-
4	Постмодернізм як літературне явище. Творчість М. Павича. «Скляний равлик». Специфіка творчості Х. Кортасара. «Менади»	2	-
5	Творчість Маркуса Френка Зузака. «Крадійка книжок» - роман про Другу світову війну	2	2
6	Аналіз чинних навчальних програм, підручників і навчальних посібників із зарубіжної літератури для старшої профільної школи	3	2
7	Сучасний підхід до вивчення зарубіжної літератури в старшій профільній школі. Методи, прийоми, види й форми роботи	6	2
10	Особливості інклюзивного навчання та забезпечення додаткової підтримки дітей з особливими освітніми потребами	1	-
Разом		20	8

Особливості творчості канадської письменниці Л. М. Монтгомері. «Енн із Зелених Дахів»

План

1. Основні віхи життєвого та творчого шляху Л. М. Монтгомері.
2. «Енн із Зелених Дахів»: особливості сюжету про дівчинку-сироту, її дорослішання і розвиток творчої уяви.
3. Світ дорослих у творі.
4. Уявлення Енн про світ та її вплив на мешканців Ейвонлі.
5. Образи й мотиви світової культури у творі (Біблія, міфи, казки Г. К. Андерсена, Льюїса Керролла, твори письменників-романтиків та ін.).

Література

1. Ніколенко К., Ніколенко О. Казковий інтертекст у романі Л. М. Монтгомері «Енн із Зелених Дахів»: семантика, функції, динаміка. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 24. Том 2. С. 179 – 194.
2. Ніколенко К., Ніколенко О. Форми опозицій у наративній структурі роману Л. М. Монтгомері «Енн із Зелених Дахів». *Філологічні науки: наук. журн.* Полтава: Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, 2021. Вип. 34. С. 20 – 25.
3. Усім дівчаткам з усього світу від Люсі-Мод Монтгомері. *Сайт Миколаївської обласної бібліотеки для юнацтва*. URL: <http://unbib.mk.ua/index.php/2009-06-10-15-06-24/48-2009-06-10-14-07-37/3845-2019-12-02-08-17-55.html>
4. Монтгомері Л. М. Енн із Зелених Дахів / Переклад А. Вовченко. Львів: Урбіно, 2016. 320 с. / URL: <https://textbook.com.ua/zarubizhna-literatura/1545308330>.

Завдання до практичного заняття

1. Розробіть тестові завдання за текстом роману Л. М. Монтгомері «Енн із Зелених Дахів» (12 – 15 питань із 4 варіантами відповідей).
2. Визначте основні особливості сюжету про дівчинку-сироту в романі «Енн із Зелених Дахів».
3. Охарактеризуйте особливості організації оповіді в аналізованому творі.

Віхи життя й творчості Генріха Белля та Пауля Целана. Друга світова війна як трагедія в оповіданні Г. Белля «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа» та «Фузі смерті» П. Целана

План

1. Загальна характеристика творчого шляху Г. Белля.
2. Місце оповідання Г. Белля «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа» у творчому доробку письменника.
3. Засудження антигуманної сутності Другої світової війни в оповіданні «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа...»:
  - а) образ школи як художня модель нацистської Німеччини;
  - б) символічний зміст назви оповідання;
  - в) специфіка організації оповіді (внутрішній монолог);
  - г) образ головного героя;
  - д) художні деталі, підтекст.
  - е) авторська позиція.
4. Основні етапи життєвого і творчого шляху П. Целана.
5. Відображення трагедії Голокосту у «Фузі смерті»:
  - а) особливості жанру та композиції;
  - б) ключові метафори («чорне молоко світання», «могила в повітрі») як відтворення жахливої реальності табору смерті; прийом протиставлення;
  - в) провідні мотиви та їхня роль у творі;
  - г) трансформація біблійних образів і мотивів у «Фузі смерті».

Література

1. Андрухович Ю. Садгора-Михайлівка. Фуга Смерті. *DW*. 23.11.2020. URL: <https://www.dw.com/uk/yurii-andrukhovych-do-100-littia-paulia-tselana-sadhora-mykhailivka-fuha-smerti/a-55606934>.
2. Волощук Є. В. Зарубіжна література (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ: Генеза, 2019. С. 112 – 123.
3. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: навч. посібник. 3-тє вид. Київ: Центр учбової літератури, 2011. С. 82 – 86, 102 – 105, 322 – 325, 466 – 468.

4. Ковбасенко Ю. І. Зарубіжна література (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ: Літера ЛТД, 2019. С. 165 – 181.
5. Ніколенко О. М., Конєва Т. М., Орлова О. В. Основні тенденції розвитку прози ХХ століття: навч. посібник. Полтава: АСМІ, 2019. С. 188 – 202.
6. Пошуки нової поетичної мови у творчості поета П. Целана. «Фуга смерті». Сайт «Наша освіта». URL: <https://damar.ucoz.ru/publ/17-1-0-125>.
7. Белль Г. Подорожній, коли ти прийдеш у Спа... *Твори у 2 т.*: Пер. з нім. Д. Затонський / за заг. ред. Г. Лозинської, М. Туптайла. Київ: Дніпро, 1989. Т. 1. С. 627 – 634 / URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=345>
8. Целан П. Мак і пам'ять / Переклад з німецької Петра Рихла. Чернівці: Книги – ХХІ, 2013. 148 с. / URL: <https://readukrainianbooks.com/1779-mak-i-pamjat-paul-celan.html>.

Paul Celan

Die Todesfuge

Schwarze Milch der Frühe wir trinken sie abends
 wir trinken sie mittags und morgens wir trinken sie nachts
 wir trinken und trinken
 wir schaufeln ein Grab in den Lüften da liegt man nicht eng
 Ein Mann wohnt im Haus der spielt mit den Schlangen der schreibt
 der schreibt wenn es dunkelt nach Deutschland dein goldenes Haar Margarete
 er schreibt es und tritt vor das Haus und es blitzen die Sterne er pfeift seine Rüden herbei
 er pfeift seine Juden hervor läßt schaufeln ein Grab in der Erde
 er befiehlt uns spielt auf nun zum Tanz

Schwarze Milch der Frühe wir trinken dich nachts
 wir trinken dich morgens und mittags wir trinken dich abends
 wir trinken und trinken
 Ein Mann wohnt im Haus der spielt mit den Schlangen der schreibt
 der schreibt wenn es dunkelt nach Deutschland dein goldenes Haar Margarete
 Dein aschenes Haar Sulamith wir schaufeln ein Grab in den Lüften da liegt man nicht eng

Er ruft stecht tiefer ins Erdreich ihr einen ihr andern singet und spielt
 er greift nach dem Eisen im Gurt er schwingts seine Augen sind blau
 stecht tiefer die Spaten ihr einen ihr andern spielt weiter zum Tanz auf

Schwarze Milch der Frühe wir trinken dich nachts
 wir trinken dich mittags und morgens wir trinken dich abends
 wir trinken und trinken
 ein Mann wohnt im Haus dein goldenes Haar Margarete
 dein aschenes Haar Sulamith er spielt mit den Schlangen
 Er ruft spielt süßer den Tod der Tod ist ein Meister aus Deutschland
 er ruft streicht dunkler die Geigen dann steigt ihr als Rauch in die Luft
 dann habt ihr ein Grab in den Wolken da liegt man nicht eng

Schwarze Milch der Frühe wir trinken dich nachts
 wir trinken dich mittags der Tod ist ein Meister aus Deutschland
 wir trinken dich abends und morgens wir trinken und trinken
 der Tod ist ein Meister aus Deutschland sein Auge ist blau
 er trifft dich mit bleierner Kugel er trifft dich genau
 ein Mann wohnt im Haus dein goldenes Haar Margarete
 er hetzt seine Rüden auf uns er schenkt uns ein Grab in der Luft
 er spielt mit den Schlangen und träumet der Tod ist ein Meister aus Deutschland

dein goldenes Haar Margarete
 dein aschenes Haar Sulamith

Завдання до практичного заняття

1. Виконайте тестові завдання:
  1. Назва оповідання «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа...» є початком
    - а) листа;
    - б) сонета;
    - в) епітафії;
    - г) легенди.
  2. За якою ознакою юнак, герой оповідання «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа...», упізнав свою гімназію:
    - а) за місцем її знаходження;
    - б) за написом на дошці;
    - в) за оформленням класів;
    - г) за фонтаном на подвір'ї.

3. Що попросив герой оповідання «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа...» після операції:
  - а) хліба;
  - б) води;
  - в) молока;
  - г) вина.
4. Від чийого імені ведеться оповідь у вірші Целана «Фуга смерті»?
  - а) автора;
  - б) коменданта концтабору;
  - в) стороннього спостерігача;
  - г) приречених на смерть євреїв.
5. Які слова з вірша П. Целана «Фуга смерті» перетворилися в Німеччині на сталий вислів:
  - а) «schwarze Milch der Frühe» («чорне молоко світання»);
  - б) «der Tod ist ein Meister aus Deutschland» («смерть це з Німеччини майстер»);
  - в) «wir schaufeln ein Grab in den Lüften da liegt man nicht eng» («ми копаєм могилу в повітрі де лежати не буде тісно»);
  - г) «dein goldenes Haar Margarete dein aschenes Haar Sulamith» («твоя золотиста коса Маргарито твоя попеляста коса Суламиф»).
2. Визначте й охарактеризуйте основні символи оповідання Г. Белля «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа».
3. Проаналізуйте функцію перерваних цитат в оповіданні «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа».
4. Розкрийте специфіку жанру та композиції «Фуги смерті» П. Целана (оригінальний текст твору додається).

Модерністські та неоавангардистські тенденції в драматургії другої половини ХХ ст. П'єси Ф. Дюрренматта «Гостина старої дами» та Е. Йонеско «Носороги»

План

1. Основні напрямки розвитку драматургії у другій половині ХХ століття. Здобутки митців, жанрові новації (драма-притча, трагікомедія та ін.).

2. «Театр абсурду» як явище театрального авангарду 1950-1960-х рр., його провідні ознаки.
3. Загальна характеристика творчості Ф. Дюрренматта. Особливості драматургії митця.
4. «Гостина старої дами»:
  - а) проблематика твору;
  - б) специфіка жанру п'єси;
  - в) образна система твору;
  - г) художня своєрідність «Гостини старої дами» (гротеск, умовність, символіка).
5. Основні віхи життя і творчості Е. Йонеско. Індивідуально-стильові домінанти творчості.
6. «Носороги»:
  - а) проблемно-тематичні особливості твору та символічний сенс його сюжету;
  - б) особливості жанру п'єси;
  - в) система образів «Носорогів»;
  - г) художня специфіка твору.

Література

1. Астрахан Н. Поетика трагікомічного катарсису у п'єсі Ф. Дюрренматта «Гостина старої дами». *Брехтівський часопис (Brecht-Heft): статті, доповіді, есе*: збірн. наук. праць (філолог. науки). 2018. № 6. С. 103 – 108. URL: <http://surl.li/jhrb>.
2. Васильєв Є. «Театр абсурду» та «театр парадоксу»: парадоксу»: проблеми термінології. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2005. № 22. С. 186 – 189. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/1500/>.
3. Волощук Є. В. Зарубіжна література (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ: Генеза, 2019. С. 150 – 153.
4. Гайсюк Л. І., Дзіковська Л. М. Творчість Ф. Дюрренматта в сучасному літературознавчому процесі. *Молодий учений*. 2018. № 10 (62). С. 185 – 188.
5. Горідько Ю. Л. «Драма абсурду»: стильові особливості п'єси Е. Йонеско «Носороги». *Зарубіжна література в школах України*. 2009. № 4. С. 52 – 54. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20230422-drama-absurdu-stilovi-osoblivosti-p-yesi-e-jonesko-nosorogi>.

6. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: навч. посібник. 3-тє вид. Київ: Центр учбової літератури, 2011. С. 267 – 295, 365 – 367.
7. Конєва Т., Тарасова Н. Концепт «абсурд» у п'єсі Е. Йонеско «Носороги». *Філологічні науки*: збірник наукових праць. Полтава, 2011. № 1 (7). С. 47 – 54.
8. Назарець В., Васильєв Є. Одинак проти оносороження юрби. До проблеми розуміння змісту п'єси-притчі Ежена Йонеско «Носороги». *Зарубіжна література в школах України*. 2009. № 4. С. 2 – 4. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20230422-odinak-proti-onosorozhenoyi-yurbi>.
9. Ніколенко О. М., Туряниця В. Г., Лебедь Д. О., Любарєць Н. О., Орлова О. В. Зарубіжна література (профільний рівень): підруч. для 11 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ: Грамота, 2019. С. 173 – 181.
10. Дюрренматт Ф. Гостина старої дами [пер. з нім. В. Вовк та Є. Поповича]. *Вікно в світ*. 2002 № 1. С. 99 – 159 / URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=2988>.
11. Йонеско Е. Носороги [пер. з франц. П. Тарашука]. Французька п'єса ХХ століття. Театральний авангард / Упоряд. О. Буценко; Передм. В. Скуратівського. Київ: Основи, 1993. С. 437 – 510 / URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=3159>.

Завдання до практичного заняття

1. Виконайте тестові завдання:
  1. Однією з найзначніших тенденцій театрального життя другої половини ХХ ст. є тяжіння до форми так званої «відкритої драми» (широко представленої у творчості Б. Брехта), якій притаманна настанова на синтез епічних, ліричних і драматичних елементів; фрагментарний характер окремих частин, котрі гіпотетично можна доповнити або навіть вилучити з твору; рух дії по колу або по спіралі; «відкритий фінал» тощо.
    - а) так;
    - б) ні.
  2. Для «театру абсурду» нехарактерні:
    - а) проблема сенсу буття (важливо зберегти в собі людину, не зрадити людяність та власну індивідуальність) та здатності людини протистояти злу;

- б) панування на сцені статичності;
  - в) руйнація мови персонажів;
  - г) дотримання правила «трьох єдностей»: дії, часу, місця.
3. Швейцарські драматурги М. Фріш і Ф. Дюрренматт були корифеями
- а) драми-феєрії;
  - б) драми-антиутопії;
  - в) драми-притчі;
  - г) релігійної драми.
4. П'єса Ф. Дюрренматта «Гостина старої дами» за жанровими ознаками є
- а) трагедією;
  - б) трагікомедією;
  - в) комедією;
  - г) мелодрамою.
5. Дія «Гостини старої дами» відбувається
- а) в місті Оран;
  - б) в містечку Гюллен;
  - в) на острові Готланд;
  - г) в містечку Йонвіль.
6. Бажання Клер Цаханасян –
- а) відродження місця, де вона народилася;
  - б) відвідини родичів;
  - в) вбивство за один мільярд Альфреда Ілля;
  - г) життя там, де вона народилася.
7. Клер говорить: «< > Світ зробив з мене повію. Тепер я зроблю з нього ...»:
- а) театр;
  - б) цвинтар;
  - в) пустелю;
  - г) бордель.
8. Що зробила Клер з чоловіками, які свого часу дали неправдиві свідчення щодо батька її дитини?
- а) пробачила;
  - б) вбила;

- в) наказала осліпити й каструвати;
  - г) посадила до в'язниці.
9. З ким з античних героїнь порівнює Клер Учитель?
- а) з Антігоною;
  - б) з Медеєю;
  - в) з Деянірою;
  - г) з Пенелопею.
10. Який «Скарб дорогий довірений їй забирає з собою» Клер Цаханасян?
- а) шкіру чорного леопарда;
  - б) кільце з діамантами;
  - в) домовину з тілом Альфреда Ілля;
  - г) свій портрет, написаний місцевим художником.
11. Провідною темою п'єси Е. Йонеско «Носороги» є зображення:
- а) духовної та інтелектуальної спустошеності сучасного суспільства;
  - б) «маленької людини»;
  - в) негативного впливу науково-технічного прогресу на людину;
  - г) згубного впливу людини на природу.
12. Хто з персонажів «Носорогів» живе всупереч усталеним нормам?
- а) Беранже;
  - б) Жан;
  - в) Дезі;
  - г) Дудар.
13. П'єсу якого автора Жан пропонує подивитися Беранже?
- а) Е. Йонеско;
  - б) Ф. Шіллера;
  - в) Ж. Ануїя;
  - г) Б. Брехта.
14. Коли Беранже, переживаючи хвилину слабкості, шкодує, що не перетворився на носорога?
- а) коли всі, окрім нього та Дезі, стали носорогами;
  - б) коли на носорога перетворився його друг Жан;
  - в) коли у «світ потвор» пішла його кохана Дезі;
  - г) коли він побачив носорога в конторі, де працював.

2. Визначте основні етапи руйнування моральних засад суспільної свідомості під тиском влади грошей у п'єсі Ф. Дюрренматта «Гостина старої дами».
3. У процесі метаморфози Жан, персонаж «Носорогів» Е. Йонеско, стверджує, що не любить людей, вони йому байдужі чи гидкі. Ви вважаєте це наслідком чи причиною оносороження? Обґрунтуйте свою відповідь.

**Постмодернізм як літературне явище. Творчість М. Павича.
«Скляний равлик». Специфіка творчості Х. Кортасара. «Менади»**

План

1. Постмодернізм як літературне явище. Соціоісторичні, культурно-філософські та естетичні чинники розвитку постмодернізму в художній літературі. Основоположні принципи постмодерністської поетики.
2. Загальна характеристика творчості М. Павича.
3. Оповідання «Скляний равлик»: утілення рис постмодернізму, центральна метафора твору.
4. Специфіка творчості Х. Кортасара.
5. Відображення сучасних соціальних, психологічних, етичних проблем в оповіданні «Менади».

Література

1. Буряк О. Художні особливості оповідання Милорада Павича «Скляний равлик» у контексті осмислення теоретико-методологічних проблем постмодернізму. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (літературознавство)*. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2011. Випуск 94. С. 129 – 139.
2. Волощук Є. В. Зарубіжна література (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ: Генеза, 2019. С. 154 – 162.
3. Гук З. В. Оповідання М. Павича «Скляний слимак» як формальний і наративний лабіринт. *Молодий вчений*. 2022. № 1 (77). С. 102 – 106.
4. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: навч. посібник. 3-тє вид. Київ: Центр учбової літератури, 2011. С. 296 – 309.
5. Ніколенко О. М., Туряниця В. Г., Лебедь Д. О., Любарець Н. О., Орлова О. В.

- Зарубіжна література (профільний рівень): підруч. для 11 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ: Грамота, 2019. С. 182 – 199.
6. Помазан І. О. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: підруч. для студ. ф-ту «Референт-перекладач». Харків: Вид-во НУА, 2010. С. 191 – 195.
  7. Кортасар Х. Менади. URL: <https://uabook.com.ua/book/menady/>.
  8. Павич М. Скляний равлик. Всесвіт. 2002. № 7 – 8. С. 18 – 26 / URL: <https://1alimduy11.wixsite.com/blue-bird/milorad-pavich-sklyanij-ravlik>.

Завдання до практичного заняття

1. Виконайте тестові завдання:
  1. Однією із важливих ознак постмодернізму є
    - а) інтертекстуальність;
    - б) традиційність;
    - в) раціональність;
    - г) оригінальність.
  2. Твір, який приніс М. Павичу світову славу і визнання, –
    - а) «Дамаскин»;
    - б) «Хозарський словник»;
    - в) «Пейзаж, намальований чаєм»;
    - г) «Остання любов у Константинополі».
  3. Темою оповідання М. Павича «Скляний равлик» є
    - а) зображення світу людини й світу природи в їх гармонійних і суперечливих взаєминах;
    - б) зображення цікавого перехрещення долі двох людей;
    - в) трагедія «маленької людини»;
    - г) злочин і кара.
  4. Одна з особливостей твору М. Павича «Скляний равлик» полягає в тому, що
    - а) твір написаний у дзеркальному відображенні;
    - б) у творі є лише один персонаж;
    - в) твір побудований у вигляді кросворду;
    - г) автор дає змогу читачеві самому обирати послідовність розділів для читання.

5. Давид Сенмут в оповіданні «Скляний равлик» є
- а) бухгалтером;
  - б) продавцем;
  - в) архітектором;
  - г) учителем.
6. Зустріч героїв твору відбувається напередодні
- а) Різдва;
  - б) Водохрещі;
  - в) Великодня;
  - г) Трійці.
7. Що є зброєю особливого призначення в оповіданні «Скляний равлик»?
- а) скляний равлик;
  - б) нічна сорочка;
  - в) запальничка;
  - г) маленьке дзеркальце.
8. Прозовий дебют Х. Кортасара –
- а) збірка «Присутність»;
  - б) оповідання «Захоплений будинок»;
  - в) цикл жартівливих казок-притч «Історії хронопів і фамів»;
  - г) роман «Дивертисмент».
9. Найвизначнішим твором Кортасара, що здобув йому світове визнання, є
- а) оповідання «Менади»;
  - б) роман «Іспит»;
  - в) драматична поема у прозі «Королі»;
  - г) роман «Гра в класики».
10. Тема оповідання «Менади» –
- а) протистояння юрби і митця;
  - б) зображення фантасмагоричної картини безумства натовпу;
  - в) протиставлення прекрасного і потворного;
  - г) розповідь про долю Маестро.
11. Події в «Менадах» відбуваються в
- а) театрі Діоніса в Афінах;
  - б) театрі «Корона»;

- в) Букінгемському палаці;
  - г) замку Бран (замку Дракули).
12. Яким в оповіданні «Менади» Х. Кортасар показує сучасне суспільство з його поглядом на мистецтво?
- а) це суспільство споживачів;
  - б) це суспільство, що творить мистецтво;
  - в) це суспільство, яке глибоко розуміє мистецтво;
  - г) це суспільство, яке ненавидить мистецтво.
2. Поясніть, що єднає персонажів оповідання «Скляний равлик» Хатчепсут і Сенмута зі стародавніми єгиптянами з цими ж іменами.
3. Розкрийте значення центральної метафори твору «Скляний равлик».
4. Розкрийте зв'язок міфу про Орфея й оповідання Х. Кортасара «Менади». Поясніть своєрідність інтерпретації міфологічних образів в оповіданні.

Творчість Маркуса Френка Зузака. «Крадійка книжок» - роман про Другу світову війну

План

1. Особливості творчості М. Зузака. Місце роману «Крадійка книжок» у творчому доробку письменника.
2. Проблемно-тематична своєрідність «Крадійки книжок».
3. Особливості організації оповіді у творі.
4. Образна система роману «Крадійка книжок».

Література

1. Жорнокуй У. В. Багатовекторність концепту смерті у романі «Крадійка книжок» Маркуса Зузака. *Молодий вчений*. 2014. № 11 (14). С. 133 – 135.
2. Журба О., Журба С. Психологія дитини війни у творі «Крадійка книжок» Маркуса Зузака. *Література, психологія, педагогіка в ракурсах взаємодії: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Бахмут, 2021. С. 115 – 119.
3. Кобилко Н. Друга світова війна на сторінках роману Маркуса Зузака «Крадійка книжок». *День пам'яті та примирення: збірник матеріалів круглого столу, місто Харків, 07 травня 2021 р.* Харків, 2021. С. 26 – 27.

4. Ліхоманова Н. Смерть як наратор у романі М. Зузака «Книжковий злодій». *І Таврійські філологічні читання: матеріали міжнародної науково-практичної конференції*, м. Херсон, 27 – 28 лютого 2015 р. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2015. С. 25 – 29.
5. Лукьяненко Д. «Крадійка книжок» Маркуса Зузака: методичні аспекти вивчення. *Всесвітня література в школах України*. 2019. № 11. С. 6 – 9.
6. Ніколенко О. М., Туряниця В. Г., Лебедь Д. О., Любарець Н. О., Орлова О. В. Зарубіжна література (профільний рівень): підруч. для 11 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ: Грамота, 2019. С. 222 – 227.
7. Ніколенко О. М. Книжки, які рятують світ. Маркус Зузак і його роман «Книжковий злодюжка». *Всесвітня література в школах України*. 2015. № 5. С. 3 – 6.
8. Семен Г., Черська Ж. Німецькі елементи у романі Маркуса Зузака «Крадійка книжок». *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: Філологія: збірник наукових праць*. Дрогобич, 2018. № 9. С. 195 – 198.
9. Семен Г., Черська Ж. Особливості використання графічних стилістичних засобів у перекладі роману Маркуса Зузака «Крадійка книжок». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2019. № 38. Т. 2. С. 129 – 131.
10. Зузак М. Крадійка книжок. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2020. 416 с. / URL: <https://knigolit.com/books/3443635-kradyka-knizhok/read>.

Завдання до практичного заняття

1. Виконайте тестові завдання:
  1. Маркус Зузак народився в:
    - а) Австрії;
    - б) Австралії;
    - в) Америці;
    - г) Німеччині.
  2. М. Зузак є автором ... романів.
    - а) 1;
    - б) 3;
    - в) 6;

- г) 9.
3. Головний герой / героїня роману «Крадійка книжок» –
- а) Смерть;
  - б) Лізель Мемінгер;
  - в) Роза Хуберманн;
  - г) Макс Ванденбург.
4. Свою першу книжку головна героїня знаходить:
- а) у кафе;
  - б) у книгарні;
  - в) у бібліотеці;
  - г) на цвинтарі.
5. Макс Ванденбург є автором книжок
- а) «Моя боротьба» та «Посібник гробаря»;
  - б) «зависла людина» та «Струшувачка слів»;
  - в) «Свистун» і «Знизування плечима»;
  - г) «Маяк» та «Собака на ім'я Фауст».
6. Найкращим другом і першим коханням Лізель Мемінгер був
- а) Макс Ванденбург;
  - б) Людвіг Шмайкль;
  - в) Томмі Мюллер;
  - г) Руді Штайнер.
7. Яких питань не торкається Маркус Зузак в романі «Крадійка книжок»?
- а) родинних стосунків;
  - б) кохання;
  - в) екології;
  - г) ролі книги в житті людини.
8. Як склалася доля Лізель Мемінгер?
- а) вона загинула під час бомбардування Мюнхена;
  - б) її розстріляли нацисти за допомогу єврею;
  - в) вона прожила довге життя, мала чоловіка, трьох дітей і внуків, померла в передмісті Сіднея;
  - г) вона померла в Берліні одразу після війни.
2. Охарактеризуйте специфіку організації оповіді в романі «Крадійка книжок».

3. Розкрийте значення мотиву книжок у романі М. Зузака «Крадійка книжок».
4. Дайте характеристику образу Смерті в «Крадійці книжок».

Аналіз чинних навчальних програм, підручників і навчальних посібників із зарубіжної літератури для старшої профільної школи

План

1. Програма з літератури як державний документ. Принципи побудови програм для 10 – 11 класів ЗНЗ. Структура сучасних програм, їх склад і зміст (загальні зауваження).
2. Аналіз програм курсу «Зарубіжна література» для 10 – 11 класів ЗНЗ.
3. Види навчальних книг із зарубіжної літератури для старшої профільної школи, особливості їх побудови у зв'язку з призначенням та віком учнів. Основні вимоги до навчальних книг із зарубіжної літератури для 10 – 11 класів.
4. Аналіз підручників із зарубіжної літератури для 10 - 11 класів.
5. Характеристика навчальних посібників із зарубіжної літератури для старшої профільної школи.
6. Література для вчителя (огляд).

Література

1. Зарубіжна література. Програма для 10 – 11 класів загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. Профільний рівень. URL: <https://osvita.ua/>
2. Зарубіжна література. Програма для 10 – 11 класів загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. Рівень стандарту. URL: <https://osvita.ua/>
3. Волощук Є. В. Зарубіжна література (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ: Генеза, 2019. 176 с.
4. Волощук Є. В., Звиняцьковський В. Я., Філенко О. М. Зарубіжна література (проф. рівень): підруч. для 10 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ: Генеза, 2018. 224 с.
5. Ісаєва О. О., Клименко Ж. В., Мельник А. О. Зарубіжна література

- (профільний рівень): підруч. для 10 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ: УОВЦ «Оріон», 2018. 304 с.
6. Ісаєва О. О., Клименко Ж. В., Мельник А. О. Зарубіжна література (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ: УОВЦ «Оріон», 2018. 240 с.
  7. Ісаєва О. О., Клименко Ж. В., Мельник А. О. Зарубіжна література (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ: УОВЦ «Оріон», 2019. 224 с.
  8. Кадоб'янська Н. М., Удовиченко Л. М. Зарубіжна література. Рівень стандарту: підруч. для 10 кл. закл. загальн. серед. освіти. Харків: ТОВ «СИЦІЯ», 2018. 256 с.
  9. Кадоб'янська Н. М., Удовиченко Л. М. Зарубіжна література. Рівень стандарту: підруч. для 11 кл. закл. загальн. серед. освіти. Харків: ТОВ «СИЦІЯ», 2019. 256 с.
  10. Ковбасенко Ю. І. Зарубіжна література (профільний рівень): підруч. для 10 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ: Літера ЛТД, 2018. 304 с.
  11. Ковбасенко Ю. І. Зарубіжна література (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ: Літера ЛТД, 2018. 224 с.
  12. Ковбасенко Ю. І. Зарубіжна література (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ: Літера ЛТД, 2019. 256 с.
  13. Міляновська Н. Р. Зарубіжна література. Рівень стандарту: підруч. для 10 кл. закл. загальн. серед. освіти. Тернопіль: Астон, 2018. 256 с.
  14. Міляновська Н. Р. Зарубіжна література. Рівень стандарту: підруч. для 11 кл. закл. загальн. серед. освіти. Тернопіль: Астон, 2019. 256 с.
  15. Ніколенко О. М., Орлова О. В., Ковальова Л. Л. Зарубіжна література (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ: Грамота, 2018. 208 с.
  16. Ніколенко О. М., Ковальова Л. Л., Юлдашева Л. П., Лебедь Д. О., Орлова О. В., Ніколенко К. С. Зарубіжна література (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ: Грамота, 2019. 196 с.
  17. Ніколенко О. М., Туряниця В. Г., Лебедь Д. О., Любарець Н. О., Орлова О. В. Зарубіжна література (профільний рівень): підруч. для 11 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ: Грамота, 2019. 272 с.

18. Парашич В. В., Фефілова Г. Є., Коновалова М. В. Зарубіжна література (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. закл. загальн. серед. освіти. Харків: Вид-во «Ранок», 2019. 160 с.
19. Онлайн-платформа до підручника «Зарубіжна література. 11 клас» авторського колективу під керівництвом Ольги Ніколенко. URL: <https://www.1000z.com.ua/>
20. <https://znayshov.com/OnlineResource/>

Завдання до практичного заняття

1. На яких принципах будується вивчення зарубіжної літератури в 10 - 11 класах? У чому полягає суть цих принципів? (Див. Програми із зарубіжної літератури...).
2. Охарактеризуйте 2 підручники та 1 навчальний посібник для 10 - 11 класів.

План аналізу

1. Назва підручника (посібника).
2. Тип, рівень.
3. За чиєю редакцією виданий (автори), термін видання.
4. З яких розділів складається, чи відповідає програмі.
5. Структура підручника (посібника).
6. Відповідність підручника змісту чинних програм з літератури.
7. Характеристика основних та ілюстративних матеріалів:
  - а) матеріал для вступних занять (біографічні довідки, документи, що характеризують добу, історія написання твору тощо);
  - б) відповідність мови і стилю викладу матеріалу віковим особливостям учнів класу;
  - в) роль питань і завдань у з'ясуванні ідейно-естетичного змісту твору, активізації читацької уяви, емоцій, мислення учнів;
  - г) відповідність теоретико-літературних матеріалів сучасним вимогам вивчення літератури в школі, їх доступність і рівень цікавості, роль у сприйнятті та аналізі художнього тексту;
  - д) роль ілюстративних матеріалів у вивченні художніх творів, у розвитку мислення та мовлення учнів.
8. Переваги й недоліки у змісті й оформленні підручника.

Сучасний підхід до вивчення зарубіжної літератури в старшій профільній школі. Методи, прийоми, види й форми роботи

План

1. Специфіка літературного розвитку старшокласників та закономірності сприйняття ними літературних творів.
2. Основні завдання вивчення зарубіжної літератури в старших класах.
3. Урок зарубіжної літератури в старших класах. Типи уроків (за різними класифікаціями).
4. Шкільна лекція із зарубіжної літератури.
5. Урок-семінар із зарубіжної літератури.
6. Інтерактивні форми роботи на уроках зарубіжної літератури в старших класах.
7. Медіаінструментарій сучасного уроку зарубіжної літератури в старших класах.
8. Специфіка роботи із зарубіжної літератури в старших класах в умовах дистанційного та змішаного навчання.

Література

1. Зарубіжна література. Програма для 10 – 11 класів загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. Профільний рівень. URL: <https://osvita.ua/>
2. Зарубіжна література. Програма для 10 – 11 класів загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. Рівень стандарту. URL: <https://osvita.ua/>
3. Богосвятська А. І. Сучасні типи уроків світової літератури: пошук, натхнення, фантазія: уроки-портрети, уроки-пошуки, інтегровані уроки, уроки-майстерні, уроки-діалоги, уроки-диспути, театральні уроки, уроки-ігри, уроки почуттів, уроки-фантазії та ін. *Зарубіжна література в школах України*. 2011. № 10. С. 39-41.
4. Гарна С. Ю. Організація уроку зарубіжної літератури в системі дистанційного навчання школярів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Том 62. №6. С. 47 – 57.
5. Ісаєва О. О. Особливості вивчення літератури в цифрову епоху. *Зарубіжна*

- література*. 2016. № 1. С. 5 – 10.
6. Токмань Г. Вікова психологія як наукове джерело методики викладання літератури. *Дивослово*. 2003. С. 23 - 29.
  7. Тригуб І. А. Хмарні технології як інноваційний засіб навчання української і зарубіжної літератури в профільній школі. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2018. № 4. С. 128 - 133.
  8. Усатий А. В. Закономірності процесу сприймання літературних творів старшокласниками. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2012. № 3. С. 16 - 22.
  9. Шуляр В. І. Стратегії літературної освіти школярів у системі профільного навчання: [монографія]. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. 348 с.
  10. Онлайн-платформа до підручника «Зарубіжна література. 11 клас» авторського колективу під керівництвом Ольги Ніколенко. URL: <https://www.1000z.com.ua/>
  11. <https://znayshov.com/OnlineResource/>
  12. E-school. Дистанційне навчання в школі. URL: <https://eschool.dn.ua/>
  13. Всеукраїнська школа онлайн. URL: <https://lms.e-school.net.ua/>

Завдання до практичного заняття

1. Законспекуйте статтю А. В. Усатого «Закономірності процесу сприймання літературних творів старшокласниками» (*Українська література в загальноосвітній школі*. 2012. № 3. С. 16 – 22).
2. Розгляньте класифікацію уроків, яку В. Шуляр називає новаційною. Які типи уроків виділяються за цією класифікацією? Стисло їх охарактеризуйте.
3. Запропонуйте теми уроків-семінарів та питання до цих уроків за програмою 10 (1 урок) та 11 (1 урок) класів (тему узгодьте з викладачем).
4. Законспекуйте статтю І. А. Тригуб «Хмарні технології як інноваційний засіб навчання української та зарубіжної літератури в профільній школі» (*Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2018. № 4. С. 128 - 133).
5. Які технології називаються інтерактивними? Стисло охарактеризуйте ці технології.
6. У чому полягає основна специфіка дистанційного та змішаного навчання?

7. Проаналізуйте 2 дистанційні уроки зарубіжної літератури (1 – для 10-го, 1 – для 11-го класу) Всеукраїнської школи онлайн (<https://lms.e-school.net.ua/>) з урахуванням вимог до дистанційного уроку (див. Гарна С. Ю. Організація уроку зарубіжної літератури в системі дистанційного навчання школярів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Том 62. №6. С. 47 – 57.
8. Складіть тестові завдання (10) з 4 варіантами відповідей для перевірки знань за темою практичного заняття.

Особливості інклюзивного навчання та забезпечення додаткової підтримки дітей з особливими освітніми потребами

План

1. Сутність, завдання та принципи інклюзивної освіти.
2. Технології навчання в інклюзивному освітньому середовищі та їх застосування на уроках зарубіжної літератури у старшій школі.

Література

1. Андрійчук Н. М. Інклюзивна освіта в сучасній гуманітарній науці: понятійно-категоріальний апарат. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16: Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*. 2016. Вип. 26. С. 3 – 7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_016_2016_26_3.
2. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агентство «Україна». 2019. 300 с.

Завдання до практичного заняття

1. Дайте визначення понять «інклюзія», «інклюзивна освіта».
2. Стисло охарактеризуйте технології навчання в інклюзивному освітньому середовищі.

ЛІТЕРАТУРА

Підручники, навчальні посібники, статті

1. Андрійчук Н. М. Інклюзивна освіта в сучасній гуманітарній науці: понятійно-категоріальний апарат. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16: Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*. 2016. Вип. 26. С. 3 – 7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_016_2016_26_3.
2. Андрухович Ю. Садгора-Михайлівка. Фуга Смерті. *DW*. 23.11.2020. URL: <https://www.dw.com/uk/yurii-andruxovych-do-100-littia-paulia-tselana-sadhora-mykhailivka-fuha-smerti/a-55606934>.
3. Астрахан Н. Поетика трагікомічного катарсису у п'єсі Ф. Дюрренматта «Гостина старої дами». *Брехтівський часопис (Brecht-Heft): статті, доповіді, есе: збірн. наук. праць (філолог. науки)*. 2018. № 6. С. 103 – 108. URL: <http://surl.li/jhrb>.
4. Богосвятська А. І. Сучасні типи уроків світової літератури: пошук, натхнення, фантазія: уроки-портрети, уроки-пошуки, інтегровані уроки, уроки-майстерні, уроки-діалоги, уроки-диспути, театральні уроки, уроки-ігри, уроки почуттів, уроки-фантазії та ін. *Зарубіжна література в школах України*. 2011. № 10. С. 39-41.
5. Буряк О. Художні особливості оповідання Милорада Павича «Скляний равлик» у контексті осмислення теоретико-методологічних проблем постмодернізму. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (літературознавство)*. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2011. Випуск 94. С. 129 – 139.
6. Васильєв Є. «Театр абсурду» та «театр парадоксу»: парадоксу»: проблеми термінології. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2005. № 22. С. 186 – 189. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/1500/>.
7. Гарна С. Ю. Організація уроку зарубіжної літератури в системі дистанційного навчання школярів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Том 62. №6. С. 47 – 57.
8. Гук З. В. Оповідання М. Павича «Скляний слимак» як формальний і наративний лабіринт. *Молодий вчений*. 2022. № 1 (77). С. 102 – 106.
9. Жорнокуй У. В. Багатовекторність концепту смерті у романі «Крадійка книжок» Маркуса Зусака. *Молодий вчений*. 2014. № 11 (14). С. 133 – 135.

10. Журба О., Журба С. Психологія дитини війни у творі «Крадійка книжок» Маркуса Зузака. *Література, психологія, педагогіка в ракурсах взаємодії: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Бахмут, 2021. С. 115 – 119.
11. Зарубіжна література. Програма для 10 – 11 класів загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. Профільний рівень. URL: <https://osvita.ua/>
12. Зарубіжна література. Програма для 10 – 11 класів загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. Рівень стандарту. URL: <https://osvita.ua/>
13. Гайсюк Л. І., Дзіковська Л. М. Творчість Ф. Дюрренматта в сучасному літературознавчому процесі. *Молодий учений*. 2018. № 10 (62). С. 185 – 188.
14. Волощук Є. В. Зарубіжна література (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ: Генеза, 2019. 176 с.
15. Волощук Є. В., Звиняцьковський В. Я., Філенко О. М. Зарубіжна література (проф. рівень): підруч. для 10 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ: Генеза, 2018. 224 с.
16. Горідько Ю. Л. «Драма абсурду»: стильові особливості п'єси Е. Йонеско «Носороги». *Зарубіжна література в школах України*. 2009. № 4. С. 52 – 54. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20230422-drama-absurdu-stilovi-osoblivosti-p-yesi-e-jonesko-nosorogi>.
17. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: навч. посібник. 3-тє вид. Київ: Центр учбової літератури, 2011. С. 82 – 86, 102 – 105, 322 – 325, 466 – 468.
18. Ісаєва О. О., Клименко Ж. В., Мельник А. О. Зарубіжна література (профільний рівень): підруч. для 10 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ: УОВЦ «Оріон», 2018. 304 с.
19. Ісаєва О. О., Клименко Ж. В., Мельник А. О. Зарубіжна література (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ: УОВЦ «Оріон», 2018. 240 с.
20. Ісаєва О. О., Клименко Ж. В., Мельник А. О. Зарубіжна література (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ: УОВЦ «Оріон», 2019. 224 с.

21. Ісаєва О. О. Особливості вивчення літератури в цифрову епоху. *Зарубіжна література*. 2016. № 1. С. 5 – 10.
22. Кадоб'янська Н. М., Удовиченко Л. М. Зарубіжна література. Рівень стандарту: підруч. для 10 кл. закл. загальн. серед. освіти. Харків: ТОВ «СИЦІЯ», 2018. 256 с.
23. Кадоб'янська Н. М., Удовиченко Л. М. Зарубіжна література. Рівень стандарту: підруч. для 11 кл. закл. загальн. серед. освіти. Харків: ТОВ «СИЦІЯ», 2019. 256 с.
24. Кобилко Н. Друга світова війна на сторінках роману Маркуса Зузака «Крадійка книжок». *День пам'яті та примирення: збірник матеріалів круглого столу, місто Харків, 07 травня 2021 р.* Харків, 2021. С. 26 – 27.
25. Ковбасенко Ю. І. Зарубіжна література (профільний рівень): підруч. для 10 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ: Літера ЛТД, 2018. 304 с.
26. Ковбасенко Ю. І. Зарубіжна література (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ: Літера ЛТД, 2018. 224 с.
27. Ковбасенко Ю. І. Зарубіжна література (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ: Літера ЛТД, 2019. 256 с.
28. Конєва Т., Тарасова Н. Концепт «абсурд» у п'єсі Е. Йонеско «Носороги». *Філологічні науки: збірник наукових праць*. Полтава, 2011. № 1 (7). С. 47 – 54.
29. Ліхоманова Н. Смерть як наратор у романі М. Зузака «Книжковий злодій». *І Таврійські філологічні читання: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Херсон, 27 – 28 лютого 2015 р.* Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2015. С. 25 – 29.
30. Лукьяненко Д. «Крадійка книжок» Маркуса Зузака: методичні аспекти вивчення. *Всесвітня література в школах України*. 2019. № 11. С. 6 – 9.
31. Мілянська Н. Р. Зарубіжна література. Рівень стандарту: підруч. для 10 кл. закл. загальн. серед. освіти. Тернопіль: Астон, 2018. 256 с.
32. Мілянська Н. Р. Зарубіжна література. Рівень стандарту: підруч. для 11 кл. закл. загальн. серед. освіти. Тернопіль: Астон, 2019. 256 с.
12. Назарець В., Васильєв Є. Одинак проти оносороження юрби. До проблеми розуміння змісту п'єси-притчі Ежена Йонеско «Носороги». *Зарубіжна література в школах України*. 2009. № 4. С. 2 – 4. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20230422-odinak-proti-onosorozhenoyi-yurbi>.

33. Ніколенко К., Ніколенко О. Казковий інтертекст у романі Л. М. Монтгомері «Енн із Зелених Дахів»: семантика, функції, динаміка. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 24. Том 2. С. 179 – 194.
34. Ніколенко К., Ніколенко О. Форми опозицій у наративній структурі роману Л. М. Монтгомері «Енн із Зелених Дахів». *Філологічні науки: наук.журн.* Полтава: Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, 2021. Вип. 34. С. 20 – 25.
35. Ніколенко О. М. Книжки, які рятують світ. Маркус Зузак і його роман «Книжковий злодюжка». *Всесвітня література в школах України*. 2015. № 5. С. 3 – 6.
36. Ніколенко О. М., Ковальова Л. Л., Юлдашева Л. П., Лебедь Д. О., Орлова О. В., Ніколенко К. С. Зарубіжна література (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ: Грамота, 2019. 196 с.
37. Ніколенко О. М., Орлова О. В., Ковальова Л. Л. Зарубіжна література (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ: Грамота, 2018. 208 с.
38. Ніколенко О. М., Туряниця В. Г., Лебедь Д. О., Любарець Н. О., Орлова О. В. Зарубіжна література (профільний рівень): підруч. для 11 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ: Грамота, 2019. 272 с.
39. Парасич В. В., Фефілова Г. Є., Коновалова М. В. Зарубіжна література (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. закл. загальн. серед. освіти. Харків: Вид-во «Ранок», 2019. 160 с.
40. Помазан І. О. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: підруч. для студ. ф-ту «Референт-перекладач». Харків: Вид-во НУА, 2010. 256 с.
41. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агентство «Україна». 2019. 300 с.
42. Пошуки нової поетичної мови у творчості поета П. Целана. «Фуга смерті». *Сайт «Наша освіта»*. URL: <https://damar.ucoz.ru/publ/17-1-0-125>.
43. Семен Г., Черська Ж. Німецькі елементи у романі Маркуса Зузака «Крадійка книжок». *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: Філологія: збірник наукових праць*. Дрогобич, 2018. № 9. С. 195 – 198.
44. Семен Г., Черська Ж. Особливості використання графічних стилістичних

- засобів у перекладі роману Маркуса Зузака «Крадійка книжок». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2019. № 38. Т. 2. С. 129 – 131.
45. Токмань Г. Вікова психологія як наукове джерело методики викладання літератури. *Дивослово*. 2003. С. 23 - 29.
  46. Тригуб І. А. Хмарні технології як інноваційний засіб навчання української і зарубіжної літератури в профільній школі. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2018. № 4. С. 128 - 133.
  47. Усатий А. В. Закономірності процесу сприймання літературних творів старшокласниками. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2012. № 3. С. 16 - 22.
  48. Усім дівчаткам з усього світу від Люсі-Мод Монтгомері. *Сайт Миколаївської обласної бібліотеки для юнацтва*. URL: <http://unbib.mk.ua/index.php/2009-06-10-15-06-24/48-2009-06-10-14-07-37/3845-2019-12-02-08-17-55.html>
  49. Шуляр В. І. Стратегії літературної освіти школярів у системі профільного навчання: [монографія]. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. 348 с.

Художні твори

1. Белль Г. Подорожній, коли ти прийдеш у Спа... *Твори у 2 т.*: Пер. з нім. Д. Затонський / за заг. ред. Г. Лозинської, М. Туптайла. Київ: Дніпро, 1989. Т. 1. С. 627 – 634 / URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=345>.
2. Дюрренматт Ф. Гостина старої дами [пер. з нім. В. Вовк та Є. Поповича]. *Вікно в світ*. 2002 № 1. С. 99 – 159 / URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=2988>.
3. Зузак М. Крадійка книжок. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2020. 416 с. / URL: <https://knigolit.com/books/3443635-kradyka-knizhok/read>.
4. Йонеско Е. Носороги [пер. з франц. П. Таращука]. *Французька п'єса ХХ століття. Театральний авангард* / Упоряд. О. Буценко; Передм. В. Скуратівського. Київ: Основи, 1993. С. 437 – 510 / URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=3159>.
5. Кортасар Х. Менади. URL: <https://uabook.com.ua/book/menady/>.
6. Монтгомері Л. М. Енн із Зелених Дахів / Переклад А. Вовченко. Львів: Урбіно, 2016. 320 с. / URL: <https://textbook.com.ua/zarubizhna->

literatura/1545308330.

7. Павич М. Складний равлик. *Всесвіт*. 2002. № 7 – 8. С. 18 – 26 / URL: <https://1alimduy11.wixsite.com/blue-bird/milorad-pavich-sklyanij-ravlik>.
8. Целан П. Мак і пам'ять / Переклад з німецької Петра Рихла. Чернівці: Книги – XXI, 2013. 148 с. / URL: <https://readukrainianbooks.com/1779-mak-i-pamjat-paul-celan.html>.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Всеукраїнська школа онлайн. URL: <https://lms.e-school.net.ua/>
2. E-school. Дистанційне навчання в школі. URL: <https://eschool.dn.ua/>
3. <https://znayshov.com/OnlineResource/>
4. Онлайн-платформа до підручника «Зарубіжна література. 11 клас» авторського колективу під керівництвом Ольги Ніколенко. URL: <https://www.1000z.com.ua/>

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	8
<i>ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ</i>	9
Теми практичних занять і кількість годин	
<i>Особливості творчості канадської письменниці Л. М. Монтгомері. «Енн із Зелених Дахів»</i>	10
<i>Віхи життя й творчості Генріха Белля та Пауля Целана. Друга світова війна як трагедія в оповіданні Г. Белля «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа» та «Фузі смерті» П. Целана</i>	11
<i>Модерністські та неоавангардистські тенденції в драматургії другої половини ХХ ст. П'єси Ф. Дюрренматта «Гостина старої дами» та Е. Йонеско «Носороги»</i>	14
<i>Постмодернізм як літературне явище. Творчість М. Павича. «Скляний равлик». Специфіка творчості Х. Кортасара. «Менади»</i>	19
<i>Творчість Маркуса Френка Зузака. «Крадійка книжок» - роман про Другу світову війну</i>	22
<i>Аналіз чинних навчальних програм, підручників і навчальних посібників із зарубіжної літератури для старшої профільної школи</i>	25
<i>Сучасний підхід до вивчення зарубіжної літератури в старшій профільній школі. Методи, прийоми, види й форми роботи</i>	28
<i>Особливості інклюзивного навчання та забезпечення додаткової підтримки дітей з особливими освітніми потребами</i>	30
ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛА	31